

DOMOLJUBLJE JANKA BUBALA

Janko Bubalo, *Između sna i zastava*, izdavač Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 1975.

Gabrijel Štokalo

»Vrelo je uvijek to sretnije — što se bogatije izljuje!« — započinje Janko pjesmu »DOK SE ČUDESNA DOGAĐAJU« na str. 44. ove svoje najnovije, četvrte po redu, zbirke pjesama *Između sna i zastava*.

Stvarno, čudesa se događaju, jer nije uobičajeno da se u dvije godine pojave čak četiri zapažene zbirke dotad nepoznata pjesnika. Radi se, dakle, o živom vrelu uma i srca, o vrelu kojem sreća raste što se više i bogatije izljuje.

Pa što nam ova najnovija zbirka govori o svom vrelu — izvoru, o umu i srcu Janka Bubala?

Koraci od jučer govorili su nam o sensiblnom »splavarenju« našeg Janka ne samo preko njemu dragog potoka nego i preko tolikih rijeka i jezera njegova životnog puta. *Na rubu ništavila* Janko nastavlja »splavarenje«, ali s okusom gorčine, boli, čak — rekao bih — beznađa, ili sa slutnjom groblja bez granica: »... ona nekako nemaju granica... Tko zna dokle će jedno dopirati... Zbilja tko zna — da li će groblja imati granica... pa čudno mi nekako — kako sam mogao zavoljeti tu zemlju — i memlu — i sobu koju nazvah svojom! — A tu je sada groblje — i zastor od memle i pomrlih stvari.«

U zbirci *U nedogled okrenut* Janko hvata Krista za ruku, susreće ga, preobražuje se, pa mu ni »sестrica smrt tjelesna« nije više gorka, ne krije beznađe. Naprotiv, »ona čuva moje vrijeme (kaže Janko) da ga opet susretnem«.

Nakon ovih triju zbirki Željko IVANKOVIĆ u *Maruliću* 2/75. (str 107. i sl.) pokušava dati portret Janka Bubala i na jednom mjestu mu iskreno zamjera ukazujući po svojem mišljenju na neke propuste Bubalove poezije: »... određena mjera didaktičnosti, koja meni posebno smeta, a koja je, reklo bi se, uvjetovana godinama...«

A meni, iskreno velim, ništa to ne smeta, mada sam i ja zapazio izvjesnu mjeru »didaktičnosti« — da se poslužim Ivankovićevom riječju. Samo po mom sudu ta didaktičnost, ta želja da pouči nije nikada nametljiva, ona — opet po mom sudu — izlazi iz same naravi stvari, pa mislim da ona — bez obzira da li ju pripisujemo Jankovim godinama ili i ostalim dimenzijama njegova bića — naravno, zdravo i nenametljivo proizlazi iz Jankove ljudske i pjesničke iskrenosti. A iskrenost je jedna od najljepših (možda i vrlo rijetkih, pa i zato dragocjenih) osobina današnjeg čovjeka i jedna od najbitnijih označnica svakog umjetničkog djela, lirske i lirsko-misaone pjesme pogotovo!

U ovoj četvrtoj Jankovoj zbirci, koju i u naslovu nazvah *domoljubnom*, susrećemo rodoljubnu širinu i iskrenost Jankova srca. Zapravo to su snovi ili sni, želje i nade:

»Samo da nam nasadi tako uzrastu
da pokriju tvoja (zemlje — domovine) bedra i
da se njeđra otvore.
da prosoče sokom bajki
kojima se novorođeni
za novu budućnost krijepe.«

To su zatim zastave, koje moraju nekud vodit jer Janko »ne bi želio miješnjati lance za zastavu koja nas nikuda ne vodi!« A za svoju zastavu (»jer sve ne mogu biti iste«) Janko veli: »Na mojoj je krv nevinu prolita i — svako stoljeće na njoj se prepoznaje.« Dakle, to je zastava naše bolne, slavne i napaćene povijesti, ali i naše sadašnjosti i budućnosti! Janko tako duboko, iskreno i toplo voli ovu grudnu zemlju na kojoj je nikao. Nije to romantičarska mladenačka ljubav, to je zrelo, pa onda i bolno shvaćanje realnosti, na primjer

raseljavanja (»A opet — nevjerojatna žurba na cestama! — I ptice se propele na prste — da vide kuda to krećeš. Tà — tu si bi zasaden! U zemlju, lijepu, — lijepšu od svake druge zemlje.«). Čitajući, naime, ove Jankove stihove čini mi se na momente da ćujem vapaj Meštrovićeva »Hrvatskog Joba« (tako ga nazivljem) iz njegove galerije na Mejama u Splitu. Nekada je to zbilja grčni krik »Zašto me biješ«, koji izlazi iz napetosti svakog Jobova (Jankova) mišića — od nožnog palca do vrška nosa — iz grča cijelog njegova bolnog bića.

Drugi put listajući ovu zbirku, njezinu opremu i raspored, njezin ne beznačajni »reljef«, promatram ga kao sveto izmučeno Isusovo lice na Veronikinu rupcu u smislu razmatranja Danijela DRAGOJEVIĆA o angažiranosti pisca: Veronika, kao i naš Janko, nije promatrala Kristovu (općeljudsku i našu narodnu) muku nezainteresirano, nego je nježnošću suosjećajnog srca pružila Patniku svoj rubac (to što nitko drugi u onoj vreći — ili u sadašnjem potrošačkom društvu — nije učinio), pa je Patnik na tako nježnom mediju — toploj i djelotvornoj ljubavi iskrena srca — utisnio svoje ispačeno Lice. To je, dakle, umjetničko djelo koliko Patnika toliko i angažiranosti osjećajne Veronike — toliko, također, zainteresirane senzibilnosti našega Janka. Radi toga mene ne samo da ne smeta, nego me upravo veseli iskrena Jankova »didaktičnost« i u ovoj zbirci.

Za ilustraciju izdvajam *Hvarske elegije* (str. 27—37.), u NJEDRIMA OTOKA! Zvuče nekako bolno, čak prijekorno: »...galebov se krik više ne miješa — s krikom djece koju više ne rađaš... — Sad čokoti klimavi, ko pauci dugonozi (kao Meštrovićev Job) — pružaju prste nebu i zemlji kamenoj. — Svi zovu, — svi dozivlju Čovjeka... — već i lavanduline polukugle prazne vapiju, — žedaju ulje i Čovjeka — kojega nema. — On je svoje gležnjeve iz tla iščupao, — koje bi oteo kamenu i nebu, i — s jednom zorom zauvijek nestao«, pa mu Janko veli: »...tvoja se stopala još vide po kamenju — a tebe nema. Vjetar i voda nisu svemoćni — ko tvoja odsutnost. I ptice — po tvojim šumama nisu više radosne — ko nekada. A Hektorovićeve ribnjak..., opet bez tebe, — tužno sniva u sjeni stoljeća — (ko ptičje oko na umoru)... I tako... obala, sunčarija od svih — na svijetu, ostade pusta. — ... ljudskih koraka — (pa ni vremena) ovdje više nema... — Tovari, proplanci — sribine, jaruge — potoci, poskoci — čokoti, masline — svi svog Čovjeka u jedan glas dozivaju... — Zemlja topla dječja stopala vapije... — Zašto pade — tvoj Matija i čete povješanih — ki kriposti svake biše napunjeni, — uzalud topla krva svih tvojih puntara. Tà, tvoja se djeca više ne rađaju! — Nad otokom tuga sunca i oblaka, — jer mu najsvitlija svića se ugasi — tvojim odlaskom. I, ne mogu da ti ne kažem: — žalostan se u svoje Brotnjo vraćam (U Hvaru, početkom rujna 1971).«

Može to zvučiti odviše pesimistički, ali je to Janko baš tako doživio. I on govori na žalost ne samo subjektivnu nego i OBJEKTIVNU istinu (dokazanu i statistikom u CUS-u, br. 1/1975, str. 6. i sl. u mojem članku NAŠA CRKVA U NAŠEM SVIJETU iz koje se vidi da je stanovništvo Hvarske biskupije posljednjih 35 godina opalo za 47,6%, a broj katolika čak za 48,9%). Subjektivno je Janko to, nazovimo umiranje, mogao još jače doživjeti promatrajući stvari iz svog Brotnja (ipak je stanovništvo Mostarsko-trebinjske biskupije u istom razdoblju poraslo za 15,3% uza sve ratne nevolje). Ja sam slične bolne doimove stekao na Hvaru 11 godina prije Janka, upravo 1960., kad sam prvi dio korizme bio u Promini (Okla), a drugi na Hvaru (Jelsa). U Jelsi je bilo sve urednije, možda i dublje i doživljenije tokom obreda Velikog tjeđna, ali je sve odavalo zapadanjem, nekim polaganim umiranjem, posebno u usporedbi s izvornom životnom snagom koju zapazih, doživih ONDA (ne znam kako te sada) u Promini. Samo što ja ni onda ni danas ne umijem tai svoj doživljaj izraziti kako to može i umije Janko. No, zato su mi tako istinito, kao da su moje vlastite, zvučile Jankove tužaljke — *Hvarske elegije*. (Zato ih i navodim toliko!).

Dobronamierni će se čitatelj lako uvjeriti da ništa manje ozbilne težine i prave doživljene iskrenosti nema i u drugim Jankovim pjesmama ove zbirke: sve nas one nukaju na razmišljanje, suosjećanje! Sve one ujedno bude želju i nadu da će Jankovo »vrelo« i dalje biti to sretnije što se bogatije bude izlivalo i sve nas natapalo!